

Minister Heinen, stop met koplopen en gebruik de vrijkomende miljarden voor zorg, onderwijs en MKB

Posted on 27 juli 2024 by Eduard Bomhoff

‘Er is in historisch opzicht nog altijd veel geld beschikbaar, zeker tijdens de komende kabinetsperiode.’ Dat zou een citaat kunnen zijn van een financieel woordvoerder van Wilders (PVV) of Van der Plas (BBB), maar het is nog veel beter. Het citaat is afkomstig uit de officiële ‘Reflectie op het Hoofdlijnenakkoord’. ‘Officieel’, want afkomstig van een van onze drie Planbureaus, het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). En niet zomaar een voorlopige reactie, maar een ‘Reflectie’ waar dat Planbureau bijna een maand op heeft gestudeerd. En het PBL is de beste partij om (hoewel ongetwijfeld met spijt) uit te rekenen hoeveel geld vrijvalt wanneer het nieuwe kabinet ophoudt met ‘koploper’ te willen zijn bij CO2 en stikstof.

Maar volgens Eelco Heinen is het geld op

Vrij baan dus voor het kabinet om in augustus bij de voorbereiding van Prinsjesdag een verstandige lijst te maken van nodige extra maatregelen. Maar niet volgens de nieuwe minister Eelco Heinen (VVD). Die is meteen van start gegaan met de omgekeerde boodschap: 'het geld is op'. Minister Heinen krijgt daarbij steun van de ambtenaren van zijn eigen ministerie. Bovendien kan Heinen rekenen op De Nederlandsche Bank (DNB) en het Centraal Planbureau (CPB), beide onder leiding van oud-ambtenaren van Financiën.

De uitspraak 'geen geld' van minister Heinen zie ik als puur politiek. De VVD wil niet dat Wilders en Van der Plas op Prinsjesdag goede sier maken met invulling van hun beloftes aan de kiezers. De uitspraak van het PBL over vele miljarden ter besteding is vrij van de dominantie van het bekende blok van Financiën, CPB en DNB. Bevestiging daarvoor is ook de gepubliceerde lijst van instanties waar het PBL mee samen werkt. Daarop ontbreekt heel opvallend het zuster-planbureau CPB.

Dan is er een derde Planbureau, het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), onder leiding van Kim Putters, afgelopen winter een van de informateurs. Het SCP heeft nog weer een andere mening. Niet: 'er is genoeg geld' (PBL) of 'er is helemaal geen geld' (CPB en DNB), maar: 'pas op met gidsland te willen zijn met CO2 en stikstof'.

In mei schreef het SCP: 'Het akkoord kent een heldere visie op natuur en klimaat. Deze visie is terughoudend, draait maatregelen terug die verder gaan dan in Europees verband was afgesproken. Het lagere tempo van de transitie komt tegemoet aan de zorgen van menig burger dat Nederland voor de troepen uit loopt.'

'Koploper af' scheelt vijftien miljard

Daarmee waarschuwt het SCP om de miljarden niet te besteden aan 'koplopen' met klimaatbeleid. De omvang van het dan te besteden bedrag kan ik niet precies inschatten. De vrijval van miljarden in het stikstoffonds is bekend en in de orde van vijf miljard. Van de nog steeds officieel geplande duizenden windmolens in de Noordzee, de geplande warmtenetten en de plannen voor groene waterstof weten we alleen dat het bedrijfsleven daar alleen maar kans voor ziet met zware subsidies. Schrappen we ook alle overheidssubsidies voor zulke 'koploper-plannen'?

dan valt in de komende kabinetsperiode nog eens een groot bedrag vrij.

Die totale vrijval tot 2028 is zo afhankelijk van aannames over energieprijzen in de wereldmarkt, van trends in de prijzen van windmolens, van schattingen van de kosten van de vier beoogde kerncentrales, van al beloofde subsidies voor het in zee opslaan van CO₂, en ook nog van alles wat van doen heeft met waterstof en ammoniak, dat het ministerie van Financiën willekeurig elk gewenst bedrag kan produceren. Misschien is voor nu vijftien miljard een goede, voorzichtige schatting van de totale vrijval tot 2028 bij 'koploper af'.

Ereschuld uit Covid-tijd

We weten wat het PBL met dat geld zou doen, maar dat is niet verstandig. Het kabinet zou beter kunnen beginnen met de prijs van benzine en diesel terug te brengen tot het gemiddelde van België en Duitsland. 0,95 euro heffing per liter benzine (accijns en dan nog eens btw over de accijns) is extreem en draagt bij tot de 'zorg van menig burger' (SCP). Dat gaat wel vier tot vijf miljard kosten, maar geeft hopelijk weer wat vertrouwen terug aan het midden- en kleinbedrijf (MKB).

Dan blijft nog zo'n tien miljard over. Er ligt een ereschuld uit de Covid-periode, namelijk goede ventilatie in alle scholen, en ventilatie plus airconditioning in alle verpleeghuizen. Voor de scholen had Rutte-3 in de zomer van 2021 te weinig geld beloofd (140 miljoen) en bovendien allerlei bijkomende eisen gesteld, zoals het continu meten van CO₂ in elk lokaal. Bij goede ventilatie kunnen de scholen tenminste open blijven bij een volgende pandemie. Voor de verpleeghuizen eiste Fleur Agema (PVV) al in 2019 airconditioning, maar minister Hugo de Jonge wees dat af. Nu is zij zelf de minister.

Dan zou minister Agema nog een bedrag kunnen claimen om voor alle ziekenhuizen en bij alle huisartsen, psychologen etc. per direct [spraaksoftware](#) te kopen. Een proef in Leeuwarden maakte alle gebruikers enthousiast; ze sparen gemiddeld bijna een uur per dag uit en kunnen dus [meer patiënten zien](#). Zelfs medici die snel blind kunnen typen zijn blij, want er blijft tijdwinst en de dokter kan oogcontact houden met de patiënten.

Daarna is er nog steeds geld om andere urgente problemen aan te pakken. Woningbouw is zeker zo'n urgent probleem, maar meer een kwestie van stikstof-idiotie overrulen en procedures versnellen dan van belastinggeld. In [Wynia's Week](#)

heb ik dit jaar nog voor één extra maatregel bepleit die veel goed doet, maar wel geld kost: dubbel zo hoge kinderbijslag om armoede onder kinderen direct op te heffen, en tegelijk schrappen van het slecht ontworpen Kindgebonden Budget. Daarmee zou ook een van die toeslagen kunnen vervallen die nu maken dat mensen bijna niets overhouden van meer gewerkte uren. .

Zo kunnen we een belangrijke inschatting van het PBL ('veel geld beschikbaar') nuttig toepassen op de begrotingen voor 2024-2028. Weliswaar niet in de geest van het PBL, dat altijd meer wil voor CO2 en stikstof, maar in lijn met een belangrijk inzicht van het SCP (zorg over verlies aan vrijheid, autonomie en bestaanszekerheid bij aanhoudend koplopen met CO2 en Stikstof).

Waarvoor kiest minister Heinen?

Nu hangt het dus af van minister Heinen (VVD). Gaat hij mee met de inschatting van 'veel geld' van het PBL en kijkt hij constructief naar voorstellen van de ministers van Verkeer, Onderwijs en Zorg? Of wil hij dat zijn ambtenaren de uiterst onzekere prognoses voor de totale vrijval van de eerdere stikstofmiljarden, minder windmolens, minder opslag van CO2 en wachten met waterstof en ammoniak zó manipuleren (en het CPB zal zich daar braaf bij aansluiten) dat er geen geld is om urgente problemen aan te pakken?

Zijn eigen [VVD-verkiezingsprogramma](#) wijst in de richting van geld laten vrijvallen uit de klimaatfondsen en -potten, te stoppen met het dure koplopen, en het MKB meer ruimte te geven. Politiek opportunisme kan hem misschien verleiden om dat niet te doen en liever het PVV en BBB zo moeilijk mogelijk te maken. Wat minister Heinen kiest wordt de grote vraag van Prinsjesdag.

Eduard Bomhoff is oud-hoogleraar economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.

Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#) . Hartelijk dank!